

Հաշվետվություն

«Խոսրովի անտառ» պետական արգելոց» ՊՈԱԿ-ի 2026 թվականի 1-ին եռամսյակում իրականացված միջոցառումների

Գիտական ուսումնասիրություններ

«Խոսրովի անտառ» պետական արգելոց» ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող գիտական ուսումնասիրություններն ուղղված են «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցի, «Խոր Վիրապ» և «Գոռավանի ավազուտներ» պետական արգելավայրերի բուսական և կենդանական աշխարհի գենֆոնդի պահպանմանն ու նրանց էկոհամակարգերի ուսումնասիրմանը:

Առաջին եռամսյակի ընթացքում բոլոր աշխատանքները կատարվել են համաձայն 2026 թվականի աշխատանքային ծրագրերի և տարեկան միջոցառումների պլանի:

ա) Խոշոր կաթնասուն կենդանիների հաշվառում

Գիտական բաժնի կողմից շարունակվում են որոշ տեսակի ողնաշարավոր կենդանիների և գիշատիչ թռչունների (սև անգղ, սպիտակագլուխ անգղ, գիշանգղ, մորուքավոր անգղ, քարարծիվ) կենսաէկոլոգիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրման և հաշվառման աշխատանքները:

Կենդանիների պոպուլացիային և միգրացիոն ուղիներին հետևելու համար Բնության համաշխարհային հիմնադրամի /WWF/ հետ համատեղ շարունակվում է տեսա և ֆոտոբռնիչների օգնությամբ կատարել կենդանական աշխարհի սեզոնային միգրացիայի և հաշվառման աշխատանքներ: Տարածքում առկա է 30 ֆոտոբռնիչ: Հաշվետու եռամսյակում կենդանիների տարածվածության, տեսակային կազմի, քանակի, բնակության վայրերի, կենդանիների միգրացիոն ուղիների առկա վիճակի մոնիթորինգի տվյալների ստացման նպատակով հունվար և փետրվար ամիսներին ստուգվել են տեղամասերում առկա բոլոր ֆոտոբռնիչները: Ստուգվում են 2-3 ամիս պարբերականությամբ, ինչը թույլ է տալիս հաշվարկել կենդանիների ֆիքսվելու հաճախականությունը կոնկրետ տարածքում: *(նկար 1)*

Մոնիտորինգն իրականացվել է ֆոտոթակարդների և տեսանկարահանման կադրերի միջոցով:

Կենդանատեսակների թվաքանակ մոնիտորինգ ըստ ֆոտոթակարդների առաջին եռամսյակում

Ֆոտոթակարդ	Կենդանիների տեսակ											
	Կովկասյան ընձառյուծ	Բեզդարյան այծ	Գորշ առջ	Գայլ	Լուսան	Աղվես	Նապաստակ	Անտառային կատու	Փղսուղ	Քարանձախի	Աքիս	Վայրի խոզ
1	0	2	0	1	3	0	1	0	0	0	1	2
2	0	2	0	0	3	0	2	0	0	1	0	2
3	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	1	4
4	0	4	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1
5	0	2	0	2	0	2	0	0	1	0	0	4
6	0	0	0	0	2	2	0	0	2	0	1	0
7	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
8	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
9	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	2

10	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5
11	0	3	0	2	0	1	0	0	0	1	1	4
12	0	0	0	3	2	0	3	0	2	0	1	0
13	0	4	0	0	1	1	0	0	0	0	1	2
14	0	4	0	0	0	2	0	0	0	1	2	1
15	0	7	0	4	1	0	0	0	0	0	2	0
16	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0
17	0	2	0	0	2	2	0	0	0	1	1	0
18	0	2	0	2	3	2	0	0	1	0	1	2
19	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	0	4
20	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	3	0	2	2	0	1	0	0	0	0	0
22	0	4	0	2	0	0	0	0	1	1	0	1
23	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	3
24	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	2
25	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	3
26	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
27	0	2	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
28	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
29	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Հունվար և փետրվար ամիսների ընթացքում ֆոտոթակարդները կրկին նկարահանել են կովկասյան ընձայուծին (Նկ. *Panthera pardus tulliana*): Դաշտային ուսումնասիրությունների ընթացքում արձանագրվել են գիշատչի կենսագործունեության հետքեր: Վերլուծությունից պարզ է դարձել, որ ընձայուծի արեալը հիմնականում ընդգրկում է պետական արգելոցի «Խոսրով» և «Կաքավաբերդ» տեղամասերը: Ընձայուծը էկոհամակարգի անհրաժեշտ մասնակից է՝ պահպանելով ընձայուծին պահպանում ենք նրա որս հանդիսացող կենդանատեսակները:

Նկար 2

2026թ.

Կատարվել է բեզորյան այծերի (*Capra aegagrus*) հաշվառում: Դիտարկումների համար ուսումնասիրվել են երկու տարածքներ՝ «Խոսրով» և «Խաչաձոր» տեղամասերը:

Նկար 3

2026թ.

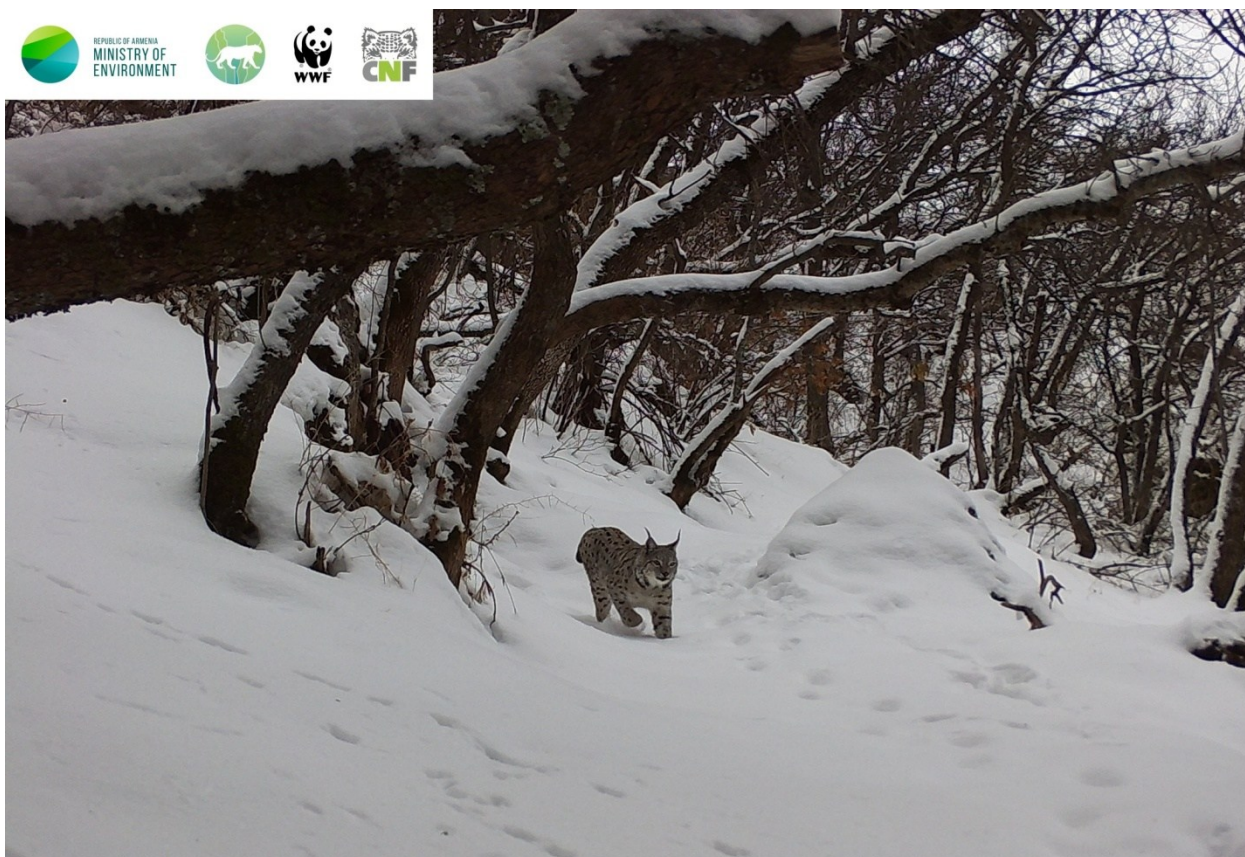
Վայրի խոզը հիմնականում նկատվել է լայնատերև անտառում: Համեմատական ցուցանիշներ անցկացնելով նախորդ տարիների հետ վայրի խոզերի պոպուլացիայում դիտվում է աճի միտում:

Նկար 4

Դաշտային ուսումնասիրությունների ընթացքում լուսան արձանագրվել է պետական արգելոցի «Խոսրով» տեղամասում :

Նկար 5

բ) Գիշատիչ թռչունների թվաքանակի և տեսակային կազմի որոշում

«Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցի տարածքում շարունակվում են գիշատիչ թռչունների որոշ տեսակների (սև անգղ, սպիտակագլուխ անգղ, գիշանգղ, մորուքավոր անգղ, քարարծիվ) ուսումնասիրությունները: Աշխատանքներն

իրականացվում են Գերմանիայի բնության պահպանության միության հայաստանյան մասնաճյուղի հետ համատեղ գիշատիչ թռչնատեսակների բնադրման վայրերի ուսումնասիրության ծրագրի շրջանակներում: Բների գրանցումն իրականացվում է կանոնավոր շրջայցերի ժամանակ, որի ընթացքում ստուգվում են հին բները և գրանցվում են նոր հայտնաբերվածները:

Ուսումնասիրությունները կատարվել են պետական արգելոցի «Խոսրով» և «Կաքավաբերդ» տեղամասերում: Արձանագրվել են սև անգղի (*Aegypius monachus*), սպիտակագլուխ անգղի (*Gyps fulvus*), մորուքավոր անգղի (*Gypaetus barbatus*) և քարարծվի, գիշանգղի (*Neophron percnopterus*) գործող բներ: 2-րդ եռամսյակում շարունակվելու են դրանց պոպուլացիայի, վարքի և առանձնահատկությունների ուսումնասիրություններն ու դիտարկումները:

«Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցի «Խոսրով» և «Խաչաձոր» տեղամասերում շարունակվում են իրականացվել ուսումնասիրություններ՝ «Սինանտրոպ կենդանիների դերը Հայաստանի քաղաքային բնակավայրերում մակաբուծային զոոնոզների շրջանառության, պահպանման և փոխանցման գործում, ինչպես նաև դրանց կանխարգելման և վերահսկման ռազմավարությունների մշակում» ծրագրի շրջանակներում:

Նկար 6

գ) *Սողունների որոշ տեսակների տարածվածության և դրանց քարտեզագրման աշխատանքների իրականացում*

Աշխատանքները պլանավորվում են իրականացնել 2-րդ և 3-րդ եռամսյակներում:

դ) *Վեղի և Խոսրով գետերի ձկնատեսակների ուսումնասիրում (կարմրախայտ, քուռի բեղլու)*

Գիտական բաժնի կողմից շարունակվում են ուսումնասիրվել Վեղի գետի ձկնապաշարների նվազման հիմնական պատճառները: Վեղի գետում առկա են բազմաթիվ արհեստական եղանակով առաջացած ջրվեժներ, որոնք խոչընդոտում են ձկների սեզոնային միգրացիային:

Վեղի գետի վրա կառուցված ջրընդունիչ ամբարտակները խոչընդոտ են հանդիսանում ձկների տեղաշարժի համար, որոնք հանդիսանում են նվազեցման հիմնական պատճառներից մեկը, որոնց վերաբերյալ բազմիցս ահազանգվել է:

ե) *Հավաքված բուսատեսակների (հերբարիումների) գույքագրում, տեսակային կազմի որոշում և քարտադարանի ստեղծում*

Բուսաբանական բաժնում շարունակվում է հերբարիումների գույքագրման, կարման և համարակալման աշխատանքները:

զ) *Պեղական արգելոցի թանգարանի և գիտական լաբորատորիայի աշխատանքների կազմակերպում և իրականացում*

Թանգարանային ցուցանմուշների պահպանման և պատշաճ ցուցադրման նպատակով կատարվել են ավտահանման աշխատանքներ:

Առաջին եռամսյակում «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցի թանգարանն ունեցել է 325 այցելու:

Էկոլոգիական կրթության ու դաստիարակության նպատակով հաշվետու եռամսյակում իրականացվել է 5 էկոկրթական միջոցառում, որի արդյունքում 100 դպրոցականների համար կազմակերպվել են բնապահպանական թեմաներով սեմինար-քննարկումներ, իսկ գիտելիքների ամրապնդման նպատակով՝ թեմատիկ խաղեր (խաչբառ, հանելուկ և այլն): Էկոկրթական միջոցառումների հանգամանակից նկարագիրը՝ կից աղյուսակում:

Աղյուսակ 1

	Թեմա	Ուսումնական հաստատության անվանումը	Դասարան
1	Խոնավ տարածքների համաշխարհային օր	Վեդուի ավագ դպրոց	11-րդ
2	Էկոլոգիայի միջազգային օր	Վեդուի թիվ 2 հիմնական դպրոց	6-7-րդ
3	Վայրի բնության համաշխարհային օր	Վեդուի թիվ 1 հիմնական դպրոց	5-րդ
4	Անտառների դերը և նշակաությունը, կրճատման պատճառները: Անտառային հրդեհներ:	Նոր Կյանքի միջնակարգ դպրոց	4-5-րդ
5	Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների դերը և նշանակությունը կենսաբազմազանության պահպանման գործընթացում	Գոռավանի միջնակարգ դպրոց	8-րդ

Էկոլոգոսաշրջության կազմակերպման և զարգացման աշխատանքներ

Էկոլոգոսաշրջության զարգացմանն ուղղված միջոցառումներն ու աշխատանքները կատարվել են համաձայն 2026 թվականի տարեկան աշխատանքային ծրագրի:

Հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում զբոսաշրջային այցեր իրականացվել են «Խոսրովի անտառ» արգելոցի «Գառնի» և «Խոսրով»

տեղամասերում գտնվող երթուղիներով: Այցելուների անվտանգության և արգելոցային ռեժիմի առանձնահատկություններով պայմանավորված «Կաքավաբերդ» տեղամասի որոշ երթուղիները փակ են այցելությունների համար:

Այցելուների անվտանգությամբ և արգելոցային ռեժիմով պայմանավորված՝ քայլարշավային երթուղիները պատշաճ կերպով վերահսկվում են, կազմակերպվում են աղբահանության աշխատանքներ, այցերը կանոնակարգվում են բնական էկոհամակարգերի վրա զբոսաշրջության հնարավոր ազդեցության բացառման նպատակով:

Հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում համագործակցության շրջանակներում իրականացվել են զբոսաշրջային այցեր ինչպես նոր, այնպես էլ հին գործընկեր կազմակերպությունների հետ համատեղ:

«Խոսրովի անտառ» պետական արգելոց» ՊՈԱԿ-ը հյուրընկալել է Մխիթար Սեբաստացու կրթահամալիրի 10–12-րդ դասարանների աշակերտներին:

Հաշվետու ժամանակահատվածում «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցն ունեցել է 198 այցելու: